



КИЇВСЬКЕ ПОЛІССЯ — фізико-географічна область, частина *Українського Полісся*. У сучасному розумінні, особливо після катастрофи на *Чорнобильській атомній електростанції*, — комплексна загальногеографічна область. Розташоване в центральній частині півночі України, між *Житомирським Поліссям* і *Чернігівським Поліссям*. Охоплює північну частину Київської і східну частину Житомирської обл. На сході обмежене *Дніпром* з *Київським водосховищем*. У геологічному плані К. П. — східний схил УЩ, зверху перекритий товщею осадових порід потужністю 300–400 м, серед яких домінують гірські породи, що утворилися під час крейдового, палеогенового, неогенового, а також антропогенового періодів. У геоморфологічному відношенні — моренно-горбиста рівнина. К. П. перетинають річки, які впадають у Дніпро та його найповноводнішу притоку *Прип'ять*. Трапляються зандри — форми льодовикового акумулятивного рельєфу (у межиріччі р. Уж і Тетерів), утворені потоками талих вод біля південного краю материкового зледеніння. Зандри (потуж. 15–20 м) складені з піску та гравію з великими домішками гальки, для них характерний хвилястий рельєф. Крім того, на півночі Житомирської і Київської обл. представлені інші водно-льодовикові форми рельєфу — ками — окремі горби, пасма, тераси, що утворилися в період деградації материкового льодовика із пісків з домішками гравію і, подекуди, гальки. У природному сенсі К. П. не є абсолютно однорідною територією. Із заходу на схід зростає континентальність клімату. На заході випадає дещо більше опадів, зимові температури вищі, а літні — нижчі. Відповідно, із заходу на схід зменшується густина річкової мережі й повноводність річок, заболоченість місцевості.

Назва області вказує на те, що в минулому ця територія майже повністю була вкрита лісами, які переривалися лише заболоченими ділянками. Нині лісистість становить від 10 до 60 %. Переважають соснові й дубово-соснові ліси, у підліску — ліщина, глід. На західній межі К. П. трапляється субтропічний жовтий рододендрон. Важливе природне багатство К. П. — ягоди і гриби. Зростають брусниця, буяхи, журавлина, костяниця, чорниця та ін. Тваринний світ представлений вовком, риссю, лосем, зубром, куницею лісовою, зайцем, білкою, свинею дикою. У болотах, річках та озерах водяться бобри, видри, кулики, качки. Природні умови сприяють розвитку тваринництва (молочно-м'ясне скотарство і свиноводство), льонарства, картоплярства і зернового господарства. Ростуть жито, овес і гречка. На Житомирщині зосереджено понад 70 % загальнодержавних насаджень хмелю.

Значний негатив. вплив на К. П. спричинила

Чорнобильська катастрофа. Нині частина К. П. входить до *зони відчуження*, звідки відселено людей і заборонено займатися господарством. Для вивчення унікального рослинного і тваринного світу, що в екстремальних умовах підвищеної радіації та абсолютної відсутності людей і їх діяльності зазнає змін, створено заказник загальнодержавного значення «*Чорнобильський спеціальний*».

Здавна територія К. П. — місце проживання етнографічної групи українців — поліщуків. Природні умови цієї частини України зумовили своєрідні культурно-побут. особливості, що виявляються у всьому: засобах пересування (різні види човнів, плотів, поромів), прокладанні сухопутних доріг через болота (дамби, гатки), типах поселень, одязі та плетеному зі шкіри взутті, звичаях («бабина каша» на хрестинах, коливо на поминках) тощо. Своєрідні є й географічні назви цієї місцевості, що переважно відображають місцеві природні умови, ресурси та особливості господарської діяльності населення. Тут у минулому було поширене виробництво поташу, дьогтю, смоли, про що свідчать назви сіл Буда-Бабинська, Нова Буда, Буда-Полідарівська, Макарівська Буда, Буда-Радинська та ін. У давнину з болотної руди виробляли залізо, з якого виготовляли знамениті мечі, щити, списи, сільськогосподарський реманент. Звідси походять назви сіл Рудня, Рудня-Левківська, Рудня-Сидорівська, Рудня-Димерська, Рудня-Тальська та ін. Також було розвинене виробництво скла, на що вказують назви сіл Гута, Гута-Межигірська та ін.

Київ також частково належить до К. П., оскільки одночасно перебуває у 2-х природних зонах — мішаних лісів (північна частина) і лісостепова (південна частина). У межах області — Дніпровсько-Тетерівське заповідне лісомисливське господарство (площа 37,9 тис. га), де охороняються типові природні комплекси К. П. (від 1967). Майже половина площі цього господарства вкрита лісом, є луки, багато озер і боліт. Переважають соснові і дубово-соснові ліси. Трапляються осикові й березові масиви. Тварин. світ характерний для Полісся — лось, козуля, олень європейський, свиня дика, рись, вовк, лисиця, заєць-русак, видра, бобр. Акліматизовані єнотоподібний собака, ондатра, фазан. З птахів водяться куріпка сіра, тетерук, качки, чирки, вальдшнеп, бекас, гуска сіра, журавель сірий, лелека чорний, сапсан, орлан-білохвіст, зміїд. К. П. має великі перспективи для всебічного комплексного розвитку господарства, збереження і відновлення природ. ландшафтів, розвитку рекреації і туризму, створення еталон. природно-госп. комплексу.

П. О. Масляк

Бібліографічний опис:

Київське Полісся / П. О. Масляк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11268>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).